

točkah govoril. Rekel pa je, da je treba dobrih plemenskih bikov Marijahoferskega plemena, katero bi za ta okraj utegnili najbolje ngajati. Tukajšnji okraj bi lahko še več živine redil pa gledati bo treba, da začnemo travnikom gnojiti in sejati krminskih zelišč ali rastlin. Za napravljanje gnoja pa je treba dobrega gnojišča in bi dobro bilo, da bi nam kdo takšno v „Gospodarji“ popisal. G. vitez Naredi je potem razlagal, koliko bikov je treba za določeno število krav. Tudi naš velespoštovani poslanec č. g. dr. Šuc je važnost živinorejstva povdarjal in pritrdil potrebi, da se število bikov pomnoži, dalje da se pozornost prebivalstva obrača na sadjerejstvo, hmeljarstvo in pogozdovanje posekanih planin. Tukaj je še spodbuje treba. Prav je toraj storil Mislinjski župan, ki je pri okrajnem odboru vložil prošnjo, naj se tudi tam gospodarji skličejo k podobnim poučljivim shodom. — V št. Martinu bil je sijajen pogreb. Spremljali smo h grobu veleblagega moža Janeza Prošta po domače Kolarja. Ranjki je za veliki zvon št. Martinski o svojem času daroval 2000 fl. Sedaj mu je mogočno donel k slednjemu počitku. Bodi mu zemljica lahka. Naj počiva v miru!

Od sv. Martina pri Vurmbergu. (Slovenščina — vino). V tej fari so v 3 srenjah predstojniki in odborniki v imenu vseh drugih srenjčanov želeli se poslužiti nove polajšane šolske postave (dne 2. maj. 1883), ter so — v slovenskem jeziku pri slavnem okrajnem šolskem svetu prošnjo vložili: naj bi se šolarji v 13. in 14. letu od šole oprostili v smislu postave. Tudi v 4. srenji sv. Martinski, blizu cerkve, jih večina želi ono polajšavo šolskega obiskovanja. Vender, ker v tem srenjskem zastopu eden mož svetovalec ni hotel podpisati, tudi drugi si niso upali prošnje podpisati, čeravno je bila prošnja tudi slovensko pisana. Izgovor je bil: „Če si on ne upa, ki je vendar bolj pameten, kakor mi, kako bi pa mi podpisali?“ Pa o tem se noče nič daleč soditi, le to se daleč naznanja in z veseljem, kar se je potem nazaj odločilo za one 3 vloge, namreč: „St. 577. Gospodu županu v . . . z opominom, da se ima ta prošnja krajnemu šolskemu svetu predložiti, ker ne prosijo vse k sv. Martinu pri Vurmbergu vsolane občine za šolske olajšave. Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 7. novembra 1883. Predsednik: Hein mp.“ Rečem: Koga ne bi veselilo, ako vidi in bere, da c. k. gospodska (vlada) na slovensko prošnjo, tako lepi slovenski odgovor pošlje? Le vprašam: Zakaj se ne bi poslužili pri gospodski svojega materne jezika? Odgovor na to imam iz lastne skušnje v ravno teh dnevih: Preteklo saboto smo imeli zavolj očetove dedšine nekaj opraviti pri c. k. notarju v Ptuji. Smo se vse pogovorili in prosili: naj notar dotično pismo sloven-

sko piše. Ali on na nikak način tega ni hotel storiti. No, smo pa šli k drugemu c. k. notarju, ki pa je z veseljem napravil slovensko pismo. Le obžaloval je, da ljudje to redkokrat terjajo. Pri sv. Martinu, se ve da na vino ne smemo pozabiti. Branje je bilo boljše kot lani; cena je zdaj 50—60 fl., vina še dosti, le kupcev manjka. Tedaj Vas, vinske kupce, prijazno vabimo priti, veselje bo dvojno: mi bomo se veselili denarja za prodano vino — vi pa se veselili dobre vinske srage.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor bil je prepozno sklican, da bi proračun za l. 1884. mogel še dokončati. Zborovanje bode pretrgano čez svetke in se 10. jan. pr. leta zopet začelo. Da pa vlada more pred sprejetim proračunom davke pobirati, dala je k temu privoljenje konservativno-narodna večina; nemški liberalci so pa zopet kujali se. Tudi so ministerstvo hoteli dregati s sitnimi vprašanji zakaj da je znani Vestenek moral od Slovencev jo popihati med Nemce in zakaj je bil šmarijski Rothschild primoran šulvereinerjem hrbet pokazati? No, ministri bodo lahko kazali na sodnijske preiskave, katere je politično rovanje šulvereinsko uže zakrivilo. Mogoče pa tudi je, da vlada ali državni zbor sploh šulvereinerjem nit življenja prereže. — Na Koroškem peša konservativizem. Izvrstni list: Frei Stimmen preneha ob novem letu. Tem bolj pa smo vsi Slovenci dolžni „Mir“ podpirati in se sploh za koroške Slovence bolj zanimati. Kajti oni trpijo pod nemško-liberalnim jarmom še huje, kakor mi štajerski Slovenci, mi imamo saj 160 slovenskih šol, oni pa nobene, še na papirji ne. — Ogerska gosposka zbornica je zavrgla minister Tiszajevo postavo, naj se Judi in Kristijani ženijo in možijo pred župani, kakor ljubo in drago; magjarski škofje so krepko ugovarjali in res zmagali ter za Kristijane sramotno postavo s 109 proti 103 glasom pokopali. Judi, liberalci in Kalvini se pa jezijo. — Novi ban grof Khuen je došel v Zagreb in vlado prevzel. Magjaroni se ga najboljše veselijo, narod še molči. Dne 17. dec. začne zborovati hrvatski zbor in vstopijo prvokrat poslanci iz neke danje hrvatske pokrajine.

Vnanje države. Bismark se Rusom zopet prijazen dela in tudi Rusi se dobrikajo Prajzom. Govorica je celó raznesla se, da se kmalu snideta ruski pa nemški cesar in povabita tudi avstrijskega. Gotovo pa je, da Bismark od vojske zoper Katoličane odjenja: tako je cesarju dal pomilostiti Limburškega škofa Bluma. Zopet mu pustijo do sedaj ustavljene dohodke. Ob enem je dobil cesarjevič nemški, kateri sedaj potuje po Španskej deželi,

od očeta nalog obiskati papeža Leona XIII. v Rimu. Tukaj se je mudil in papeža obiskal tudi ruski princ Pavel. — Srbski kralj Milan grozovito ravna z ugrabljenimi vstaši. Zaporredom jih da obsoditi in takoj ustreliti. Ta grozovita naglica se nikder ne odobrava. — Egipčani so bili zopet tepeni. Od Suakima ob Rudečem morji odposlali so 5 bataljonov proti zamorskemu preroku in kralju Mahdiju. Ti so bili pa kmalu zajeti in posekani, le 50 mož je všlo zapustivši kanono, katero so imeli seboj. Sedaj se uže Angleži bojijo za Egipt in peljajo 5 regimentov iz Indije po morji Egipčanom v pomoč. — Kitajci so v Kantonu začeli Kristjane in sploh Evropece preganjati in so razdrli katoliško cerkvico v mestu. V Tonkingu so zopet Francoze napali pa so bili vselej tepeni. Sedaj dobijo Francozi baje kmalu toliko pomoči z doma, da bodo sami mogli napadati sovražnika.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

IV. Bilo je l. 1515, ko se kmetje okolo Brežic do Celja in Konjic vzdignejo zoper nemško gospodo. Srditost je morala velika biti. Nemški gospodje so namreč pravili: kmet naj z voli seno žre in se naj z njimi ravna kakor z osli. Kmetje pa so tirjali „staro pravdo“, t. j. stare pravice nazaj. Navrelo jih je na tisoče pa so bili razkropljeni, nekateri ubiti, drugi pa k cesarju v Augsburg poslani. Cesar jih prijazen sprejme in opominja, naj bodo mirni, pravice se jim priznajo. Ker pa cesar zaradi vojske z Benečani ni utegnil priti na Štajersko, menili so kmetje, da grajščaki cesarja zadržavajo. Na to se jih vzdigne 80.000 in od Brežic do Celja, Konjic in Lipnice gradove razdirajo, grajščake kolejo, da je bila strah in groza. Naposled prilomastijo vojaki in grajščaki nad nje pod vodstvom Sigmunda Ditrichsteina in Jurija Herbersteina ter jih blizu Ptuja razbijejo. Mnogo jih potolčejo na drevje obesijo, 136 v Gradec odženejo in tam obesijo. Nemški grajščaki so se potem še dolgo rogali slovenskemu kmetu in se hvalili v robatej pesmi, kakor so jih umarjali:

gar maniger ward erstochen

auf der bauren seyt,

in klainer zeit.

Stara prauda!

sy haben die schantz verloren,

man hat sy trucken geschoren

Leuhkup, leuhkup uvoga gmajna,

durch ihr falsch sinn und arglist

erhangen und auch gespist.

L. 1573 vzdignejo pa se hrvatski kmetje v Zagorji zoper grajščake. Rajši stokrat umreti,

pravijo, kakor više tlako delati. Vodja jim je pogumni Matija Gubec iz Stubice pa prebrisani Ilija Gregorič od Brdovec. Slednji se obrne kraj Save na Kranjsko in Štajersko, pri Sevnici ukrene v Planino. Tukaj pa izve, da je njegov kranjski oddelek vsled izdajstva od Uskokov in od kranjskih grajščakov pod grofom Thurnom posekan blizu Krškega. To preplaši tudi njegove pristaše in zato se obrne proti Hrvatskemu nazaj, da se združi z Gubcem. Toda blizu Pilštana ga dohiti nemški grof Schrattenbach in razprši kmete ali jih pobije. Ilija beži v Bizelske gorice, kder ima ženo in otroke skrite, v naglici vzame od njih slovo in skuša uiti na Turško pa uže blizu Samobora je ugrabljen, na Dunaj in v Zagreb odpeljan in umorjen. Tukaj je tudi uže pred njim Matija Gubec, kmetijski kralj, storil grozno smrt. Premagan od grajščakov in ugrabljen bil je v Zagreb odgnan in tukaj na razbeljen, žareč železni tron posajen in z razbeljeno žarečo železno krono kronan, da je v strašnih mukah dušo izdehnil. Tako je delala nemška in magjarska gospoda s slovanskim kmetom, skoro še huje kakor Judje s Kristusom.

Vkljub temu pa se je gospodstvo grajščakov polagoma rušilo in osoda kmetova izboljšavala, to pa največ s pomočjo vladarjev iz Habsburške hiše. Tako je cesar Karl VI. dovolil kmetom l. 1713 tobak saditi in prodavati in ves dobiček za se porabiti. Še huje djalo je grajščakom cesarjevo dovoljenje koruzo saditi, ki je desetina prosta bila. Ljudje so kmalu zapazili, kam cesar meri, in so začeli prav marljivo saditi in sejati koruzo. Jednako tudi krompir, ki je tudi bil davštine prost. L. 1728 je isti cesar proglasil desetinski patent in precej uredil sitno pobiranje desetine. Še več je storila Marija Terezija.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 50. Nemškutar pride v gostilnico ter vpraša, če so „frava“ zdravi? Natakrica ga prav ne razume in misli, da vpraša, če je krava zdrava. Zato mu reče: krava je zdrava pa gospa so bolni!

Razne stvari.

(Hudo zbolel) je naš poslanec g. Miha Herman v Gradci.

(Načelnika) okrajnemu zastopu konjiškemu volijo 18. t. m. Upamo, da takrat nobeden slovenski mož v stran ne potegne, ampak stori svojo narodno dolžnost. Slovenci zbirajo se 18. t. m. v gosp. Druškovičevj gostilni ob 1. uri popoldne.

(Divja strelca) sta imela pri sv. Marjeti na Dravskem polju le jedno puško pa skrito. Mladi Klauž jo hoče izvleči, puška se sproži in Klauž se zvrne mrtev na tla.